

ERNESTO SHAMS MALERO

POLITÒLEG I ACTIVISTA
HISPANO-MARROQUÍ

**“L'exili t'arrenca les
arrels deixant-te en
la incertesa d'un
món hostil”**

PÀGINA 28

LAIR

IDEES / EXPERIÈNCIA / TROBADA

Número 5 Primavera 2025

Les nostres fronteres

Són realment necessàries? PÀGINA 18

POLARITZACIÓ **Construir una cultura del diàleg avui** / 52

MINDFULNESS **Comparacions: sucumbir o morir** / 44

SOLIDARTAT **No oblidar la DANA** / 10

Primavera 2025
www.revistalar.com
@revistalar
info@revistalar.com

**Revista trimestral de
informació general**

EDITA

Del Moviment dels Focolars
C/José Picón 28 bajo
28028 - Madrid
Tel.: 917 259 530

DIRECTOR

Josep Bofill

CONSELL DE REDACCIÓ

Clara Arahuetes, M. Teresa
Ausín, Narcís Bassols, Manuel
Mª Bru Alonso, Francesc Brunés,
Fátima Díez Platas, Mery Dorca,
Amparo Gómez, Rafael Gómez,
Victoria Gómez, Cristóbal
Guerrero, Javier Rubio.

DISSENY ORIGINAL

Errea somoserrea.es

MAQUETACIÓ

Antonio Santos Orduna

SUBSCRIPCIONS

Subscripció anual: 51€
Jordi Escobedo
suscripciones@revistalar.com
Missatges de whatsapp:
618152482

IMPRIMEIX

Gráficas Alzate

DEPÒSIT LEGAL

M-9047-2024

ISSN

3020-9838

IMAGEN PORTADA

iStock
Ruth Roderó

CRÈDITS IMATGES

Freepik: 19, 72; Wikipedia: 47;
A. Santos: 49; Unsplash, 50.

DOSSIER

Fronteres

ANÀLISI

Les nostres fronteres

PÀGINA 16

L'ambivalència

PÀGINA 22

A Terespol

PÀGINA 27

Ernesto Shams Maleno

PÀGINA 28

Practicant la Presència

PÀGINA 30

Viatge cap a la llum

PÀGINA 32

Sense fronteres

PÀGINA 34

MediterraNEW

PÀGINA 38

Regions frontereres

PÀGINA 40

Contra la dessacralització

PÀGINA 41

L'ambivalència de les fronteres

ECOLOGIA

Les fronteres defineixen identitats i seguretats, però també poden limitar i excloure. L'article explora la dualitat de les fronteres i la seva importància en diversos àmbits.

TEXT **Associació Silene**

Les fronteres assenyalen allà on comença l'alteritat, el que és diferent d'un mateix, de nosaltres, del món propi. La nostra casella particular en el tauler ens brinda un sentiment de pertinença, identitat i seguretat. Concebem fronteres en diferents àmbits (natural, cultural, psicològic, ontològic...), fronteres que tenen la seva raó de ser i el seu valor positiu: d'ordenació, protecció, preservació i definició, però també de trobada i integració, de descoberta i aprenentatge; fronteres que són fermes i, alhora, estan obertes a l'intercanvi o al creixement; com les biomembranes, les càpsules de les pupes, les closques, les placentes; fronteres que ens emparen, però són permeables i nodridores, dinàmiques, que saben quan s'escau obrir-se, dissoldre's o rompre's. Ensenms, però, les fronteres es poden desnaturalitzar i en-

durir, mostrar la seva cara més negativa: limitació, repressió, exclusió, negació... Llavors és el moment de confrontar-les.

Això no obstant, apropar-se a les fronteres, als marges, al que és alternatiu, aventurar-se més enllà de l'*status quo*, genera sempre cert recel, car tendim a aferrar-nos al que és familiar, conegut, acceptat... Intuïm que traspasar fronteres o deixar entrar algú de l'altre costat és perillós, tement que les nostres creences, el nostre estil de vida, en definitiva, el que som, es pugui veure alterat. Alguns mapes antics tenien dibuixats monstres amenaçadors (com ara dracs) en els territoris poc explorats. El més còmode és menysprear o negar el que és aliè, desacostumat i estrany; oblidar-se'n. Cal vèncer la mandra, la por, el prejudici. Tanmateix, traspasar fronteres s'ha de fer bé: no amb avarícia (com el capitalisme, que, sempre a

la recerca voraç i despietada de nous mercats i gangues, no en vol saber res); no per afany de domini (com l'imperialisme, conquerint per la força el que creu seu i assimilant o esclafant la diferència); no frívolament (com l'hedonisme, que ho rebaixa tot a una mera caricatura descafeïnada o al divertiment exòtic, que instrumentalitza). Cal encarar les fronteres amb humilitat, curiositat i respecte, traspasar els límits imaginaris per trobar-nos amb l'alteritat.

El riu Zambeze fa de frontera natural entre Zambia, Angola i Zaire © maiteali - istockphoto.com

A la natura les fronteres mai no són els talls rectilinis, nítids i infranquejables que agraden a les ments cartesianes. Hi ha una transició, una gradació entre el dia i la nit, les estacions, els estatges, els colors... Per exemple, un ecotò és la frontera entre dos ecosistemes o hàbitats, caracteritzada per la interacció d'organismes diferents. Allà, precisament, la diversitat i la densitat d'espècies és major. I tampoc, de fet, les espècies no avancen separades les unes de les altres, atès que la simbi-

osi (l'associació entre organismes) és crucial en el desplegament de la vida. Per exemple, les cèl·lules eucariotes són amalgames de cèl·lules bacterianes diverses que s'han integrat per a produir resultats superiors. Tots som fruit de la simbiosi. Segons Ken Wilber, «un impuls autotrascendent» (i no pas l'atzar) en el cosmos promou aquesta combinació de les parts precedents (àtoms, molècules...) per construir quelcom nou, més complex i profund, que les engloba sense anul·lar-les. La pro-

fusió de formes de vida de la Terra és un assoliment meravellós que els éssers humans farem bé de reconèixer i honorar amb respecte i reverència.

En els pobles, en les cultures també hi ha fronteres entre col·lectius amb identitats úniques, parentius i tradicions pròpies, idiosincràsies... Però també hi ha cruïlles fèrtils, aliances i influències benèfiques. La identitat social és el resultat de la fusió d'herències diverses, de transcendir fronteres. La nostra cultura, per exemple, té arrels se-

mítiques, gregues, romanes, però també substrats ibers i celtes. I, així, podríem remuntar-nos fins als sàpiens i als neandertals. El diàleg intercultural, des del religiós fins al culinari, és sempre fecund. L'obra de Raimon Panikkar, a cavall d'Orient i Occident, ho prova de manera fefaent. Rebutgem l'egolatria que ens fa creure superiors i que ridiculitza, menysvalora, sotmet i anihila el que és diferent (el «bàrbar, el «salvatge»); l'homogeneïtzació devastadora de resultes de la folklorització, quan no el genocidi, dels pobles indígenes, primigenis; la reducció mercantilista de les cultures en mans del turisme de masses; els murs, filats i centres de detenció, això és, les polítiques insolidàries i letals que confinen la misèria i barren el pas als migrants. Reivindiquem, sí, el viatge allèn les fronteres per trencar estereotips, oferir i comparar, crear i celebrar vincles.

També les diferents escoles psicològiques ens conviden a traspasar fronteres en pro del nostre creixement personal, ajudant-nos a retrobar i a assumir alguna part ignota en nosaltres. La psicologia humanista reivindica el cos (i tot el seu potencial energètic), sovint marginat per una ment hipertrofiada i pretesament autosuficient. La teràpia cognitiva ens convida a adonar-nos de les creences limitadores («jo soc així», «no puc»...), barreres mentals

A la natura les fronteres mai no són els talls rectilinis, nítids i infranquejables que agraden a les ments cartesianes.

que bloquegen el nostre desenvolupament; la psicologia transpersonal (propera a disciplines com el ioga, el zen...) vol salvar la separació entre el jo i l'entorn, revelant la nostra unitat amb l'univers, amb el tot, facilitant una consciència sense fronteres. Créixer i madurar és també donar veu als dos hemisferis cerebrals, a la part masculina i femenina i, al capdavall, assetjar la fortalesa de l'ego narcisista; descentrar-se a l'encalç de l'amor, que tot ho suporta, espera i perdona.

Les fronteres tradicionals bastides des de temps immemorials delimiten allò profà i allò sagrat; el cos, l'ànima i l'esperit; la justícia i el pecat; la saviesa i la ignorància; l'existència terrenal i l'eternitat; el món dels vius i el més enllà. Són aquests, també, indrets fecunds per a revelacions i inspiracions que donin sentit a l'existència, per a la gràcia, per a vocacions i compromisos vitals. No gensmenys, aquestes fronteres han

estat progressivament qüestionades, escarnides i, finalment, bandejades per la moderna cosmovisió materialista. I això, lluny d'aportar una visió holística, ha comportat una nova barrera que redueix la realitat al que és científicament quantificable, mesurable: al món físic; excloent altres dimensions de l'existència i fent de l'univers i de la vida quelcom buit de significat, sentit i valor, un món sense encís, pastura idònia pel relativisme i el nihilisme. Al mateix temps, el llenguatge científic-tècnic s'ha envanit i n'ha desacreditat altres (el mític, el poètic, el simbòlic...), atorgant-se en exclusiva el privilegi de dir veritats i, així, soscant d'arrel tota espiritualitat i misticisme, deixant-nos orfes del que més ens eleva. La religió ens relliga amb el proïsme, amb el cosmos, i amb el misteri transcendent i immanent.

Si la prominència de la noció de frontera correspon a una visió dualista, l'observació de la natura i la contemplació del fons de la realitat ens remet a la simbiosi i a la unitat. Per tant, esdevinguem nosaltres frontisses i no forrellats, reobrim portes i finestres, bastim ponts sobre fossats, arrangem camins desfets. Sempre en pro de l'amable reconciliació, la justícia i la pau, allargant la mà als necessitats; en pro de més saviesa, de més amor, de més vida. ●

MARICEL PRIETO
ARTISTA ESCÈNICA

“Potser un espectacle
canvia la vida a una
persona”

PÀGINA 26

LLAR

IDEES / EXPERIÈNCIA / TROBADA

Número 6 Estiu 2025

L'art llenguatge i cerca

Crea i comparteix més que bellesa PÀGINA 15

PROJECTE **Escollar els pobres sobre el terreny** / 52

EDUCACIÓ INCLUSIVA **Al món d'en Jordi** / 10

ART **L'espiritualitat en l'art** / 55

Estiu 2025

www.revistalar.com

@revistalar

info@revistalar.com

**Revista trimestral de
informació general**

EDITA

**Ciudad
Nueva**

Del Moviment dels Focolars

C/José Picón 28 bajo

28028 - Madrid

Tel.: 917 259 530

CAP DE REDACCIÓ

Silvano Malini

CONSELL DE REDACCIÓ

Clara Arahuetes, M. Teresa
Ausín, Narcís Bassols, Manuel M^a
Bru Alonso, Fátima Díez Platas,
Mery Dorca, Amparo Gómez,
Rafael Gómez, Victoria Gómez,
Cristóbal Guerrero y Javier Rubio.

DISSENY ORIGINAL

Errea somoserrea.es

MAQUETACIÓ

Antonio Santos Orduna

SUBSCRIPCIONS

Subscripció anual: 51€

Jordi Escobedo

suscripciones@revistalar.com

Missatges de whatsapp:

618152482

IMPRIMEIX

Gráficas Dehon

DEPÒSIT LEGAL

M-9047-2024

ISSN

3020-9838

IMAGEN PORTADA

Freepik

CRÈDITS IMATGES

Freepik: 19, 31 ; Wikipedia: 20;

Pixabay: 44, 43 (chatphoto), 54.

DOSSIER

L'art llenguatge i cerca

ANÀLISI

On habita la Bellesa

PÀGINA 16

L'art, vincle i diàleg amb la natura

PÀGINA 22

Teoria del dolor total

PÀGINA 25

Maricel Prieto: Vocació, art i entrega

PÀGINA 26

(Re) fets (de) pols

PÀGINA 31

Art urbà: aquí i ara

PÀGINA 32

La cartografia d'un rostre

PÀGINA 34

Contra els museus

PÀGINA 38

L'art, vincle i diàleg de la consciència humana amb la natura

ECOLOGIA

TEXT **Associació Silene**

Havent-hi en la paraula tot el misteri i tota la llum del món, hauríem de parlar com encantats, com enlluernats. Perquè no hi ha mot, per ínfima cosa que'ns representi, que no hagi nascut en una llum d'inspiració, que no reflecti quelcom de la llum infinita que infantà el món.

Joan Maragall, *Elogi a la paraula*

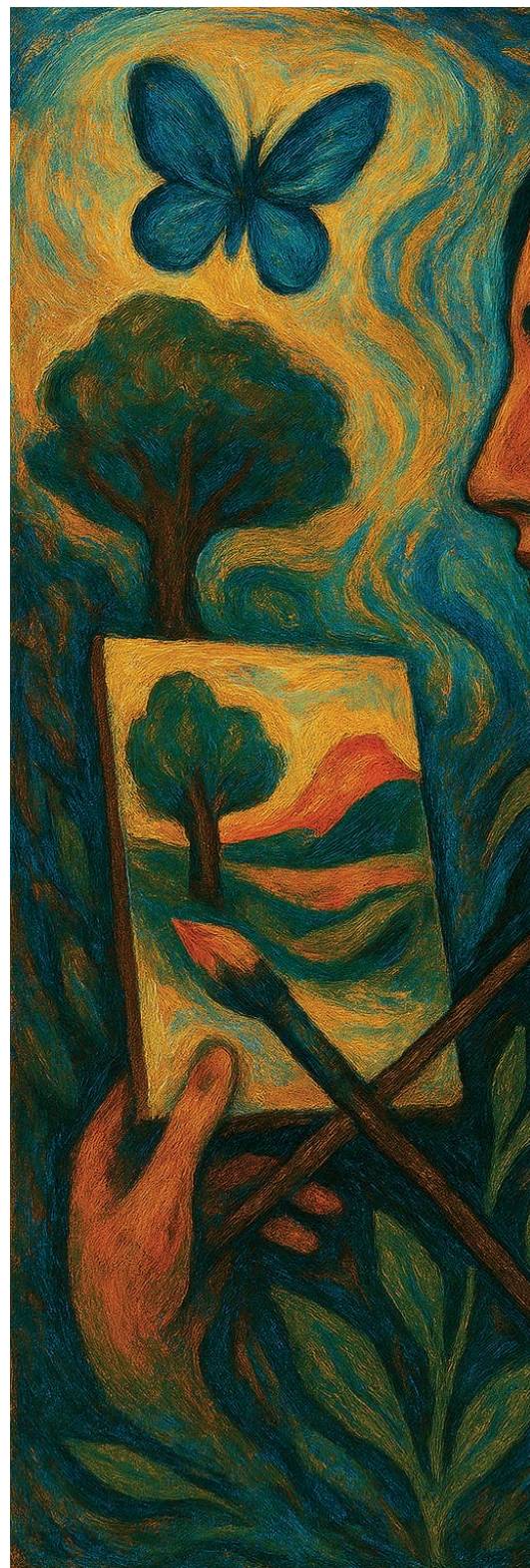
Per què ens captiven les danses en plena natura? Per què s'han compost tantes obres evocant els ocells, la brisa o el mar? Per què ens commou el so d'una flauta? Què té l'art sagrat que emocioni a tothom i que sigui tan essencial en totes les cultures i tradicions? Potser la resposta rau en el seu vincle significatiu amb l'essència de la natura.

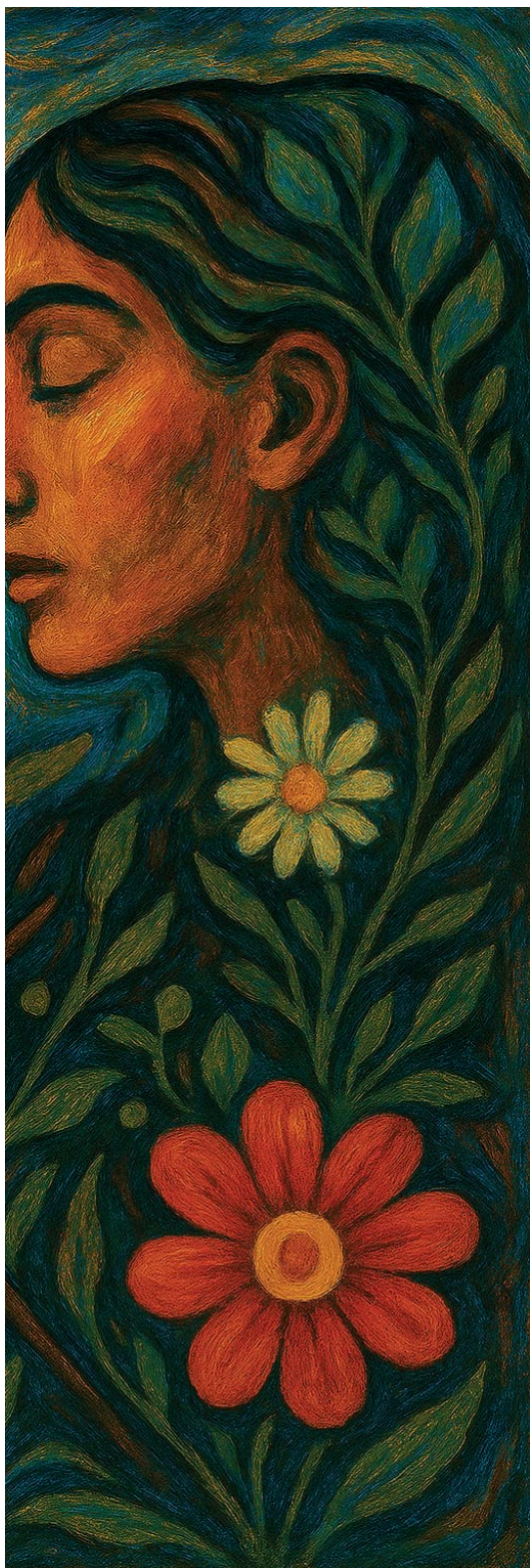
Des dels orígens de la humanitat, l'art i la natura han estat indissociables perquè tenen un paper central en la configuració de l'experiència humana. Per això, el seu lligam és omnipresent, tot i que adopta diferents modalitats segons els territoris, societats i èpoques. Des de les pri-

meres expressions artístiques conegudes, l'ésser humà testimonia l'estreta connexió que tenia amb la Natura, un nexse vital que s'ha erosionat dràsticament els darrers segles. Ara, enmig d'una greu crisi ambiental i existencial que demana un canvi de consciència, recuperar aquesta relació és urgent, i l'art pot contribuir-hi pregonament.

Una porta oberta a l'esperit de la natura

La funció essencial de l'art és la d'evocar o manifestar la Font de la qual sorgeix la natura, començant per la pròpia. Els nostres ancestres prehistòrics pintaven animals als murs de santuaris troglodítics per

La funció essencial de l'art és la d'evocar o manifestar la Font de la qual sorgeix la natura, començant per la pròpia.

inscriure's en un cosmos viu i sagrat, com un mitjà per canalitzar-ne simbòlicament les forces. Als pobles indígenes actuals, que es mantenen íntegrament arrelats a la natura, tot l'art és un mitjà de vinculació amb realitats espirituals que regeixen la vida; tant l'ornamentació o la pintura corporal com l'artesanía empen llenguatges codificats des d'una íntima relació amb la natura, partint sempre de l'interior de cadascú.

Per a la tradició cristiana, la creació, la natura, són obra de Déu –l'artista suprem–, una teofania que l'art evoca amb bellesa i harmonia. En l'art sagrat cristià, d'inspiració angèlica, l'arquitectura del temple és una epifania de pedra que convida al recolliment i la lloança; la icona obre una porta per transcendir la matèria a través dels elements naturals: la fusta com a suport (vegetal), l'ou (animal) per fer la mescla amb els pigments, i els mateixos pigments i l'or (mineral), representant imatges de Jesús, Maria o els sants. I el cant litúrgic, amb subtils harmonies, vincula als reialmes celestials que sostenen la creació.

A Europa occidental, a partir del Renaixement, el vincle entre l'art i la natura es desplega fora de l'art cristià, i es manifesta en moviments filosòfics i artístics més o menys seculars, alguns dels quals prenen el relleu com a vehicles espirituals. Quan

l'art s'allunya de la natura sorgeix l'estètica, un nou àmbit on es refugia la percepció del misteri de la natura. Aquest és el cas del Romanticisme, per exemple, que exalta la natura com a font de veritat i d'experiència sublim. Músics, poetes i pintors expressen aquesta fascinació i fan d'ella el centre de la seva obra. La influència intermitent d'aquests corrents arriba fins a l'actualitat.

L'allunyament de la major part de l'art occidental contemporani respecte de la natura explica l'interès que despertien alguns arts orientals que s'hi vinculen més profundament. Per exemple, la pintura xinesa tradicional, inspirada en el taoisme, cospa l'esperit de les formes del paisatge i el plasma d'una manera que ajudi a harmonitzar-hi subtilment. O en la decoració budista zen, l'art manifesta la simplicitat, l'harmonia i la impermanència de la natura, fomentant actituds d'humilitat i respecte. O també en l'art islàmic, en què la bellesa dels motius geomètrics, florals i cal·ligràfics inspirats en patrons naturals –que ornamenten moltes superfícies, des d'objectes d'ús quotidià, fins a palaus i mesquites–, evocuen l'omnipresència divina i són signes de la unitat i l'equilibri que regeix la creació. Múltiples vies que posen en relleu la certesa que la natura és viva i sàvia, i que la seva harmonia i bellesa són un mirall del seu interior.

L'art té la capacitat d'eleva la nostra percepció ordinària i obrir-nos a una experiència més pregona de la realitat.

L'art com a inductor d'una nova consciència ecològica

Sabent que l'art no és una simple creació humana, sinó que té les seves arrels en l'experiència espiritual de la natura, cal preguntar-se quin és l'element comú d'aquest impuls subjacent a tanta prolinitat d'expressions. L'art té la capacitat d'eleva la nostra percepció ordinària i obrir-nos a una experiència més pregona de la realitat. Quan posseeix certes qualitats, ens commou, desperta la nostra sensibilitat i facilita que siguem conscients de les connexions subtils i invisibles que articulen els diferents nivells de la vida. Les emocions que mou, la intuïció que activa, en insondables dimensions, desborden el raonament. És per això que l'art pot catalitzar canvis de valors i actituds. La contemplació de l'art i de la natura ens convida a la pausa i al silenci. En abastar tot l'existent, ens porta a sortir de la posició d'observadors externs i a fondre'ns amb allò que contemplem. Això facilita veure la natura no com quelcom aliè, sinó com un organisme interconnectat, viu i conscient on coexistim: un tot on «inter-som» en paraules del mestre Thích Nhất Hạnh.

Afrontar la crisi global actual demana una transformació radical

de la nostra manera de percebre i habitar el món, un canvi de consciència que ens porti a una conversió ecològica. L'art que mostra els vincles més íntims amb la natura pot retornar-nos la convicció que nosaltres en formem part i ajudar-nos a recuperar una sensibilitat genuïna per la seva bellesa, i així desvetllar i fomentar actituds més prudents i respectuosos. Si percebem la natura

com un ens misteriós i significatiu, estarem més disposats a estimar-la i protegir-la.

En definitiva, l'art més arrelat a la natura ens connecta amb la dimensió més profunda de la condició humana. Aquesta experiència pot contribuir a forjar una consciència ecològica, que avui és més necessària que mai, i, a més, aportarà un sentit més bast a la nostra vida. ●

MAHATMA SÀNCHEZ
METGE I NEUROPSICÒLEG

“A l’era digital, el primer que s’està
modificant és l’atenció.”

PÀGINA 26

ELABOR

IDEES / EXPERIÈNCIA / TROBADA

Número 7 Trardor 2025

Memòria: present i futur

Sense arrels, cap arbre creix PÀGINA 16

CONVIVÈNCIA Torre Pacheco, de la por a l’esperança / 49

ABUSOS A fons, perquè no es repeteixin / 42

AUTISME Una altra manera de processar el món / 46

Tardor 2025
www.revistalar.com
@revistalar
info@revistalar.com

Revista trimestral de
informació general

EDITA

en Ciudad Nueva
del Moviment dels Focolars
C/José Picón 28 bajo
28028 - Madrid
Tel.: 917 259 530

CAP DE REDACCIÓ
Silvano Malini

CONSELL DE REDACCIÓ
Clara Arahuetes, M. Teresa
Ausín, Narcís Bassols, Manuel M^a
Bru Alonso, Fátima Díez Platas,
Mery Dorca, Amparo Gómez,
Rafael Gómez, Victoria Gómez,
Cristóbal Guerrero y Javier Rubio.

DISSENY ORIGINAL
Errea somoserrea.es

MAQUETACIÓ
Antonio Santos Orduna

SUBSCRIPCIONS
Subscripció anual: 51€
Jordi Escobedo
suscripciones@revistalar.com
Missatges de whatsapp:
618152482

IMPRIMEIX
Gráficas Dehon

DIPÒSIT LEGAL
M-9047-2024

ISSN
3020-9838

IMATGE PORTADA
Freepik

CRÈDITS IMATGES
Freepik: 15, 16, 22, 28, 30, 32,
36IA; Chatgtb: 27IA; Freepik:
44, 54; Flickr (s pants):
Wikipedia: 40; Unsplash CC:
43

DOSSIER

Memòria present i futur

ANÀLISI

La història com a memòria social

PÀGINA 16

Gairebé un acte de justícia de la natura

PÀGINA 22

Cervell i memòria a l'era digital

PÀGINA 24

Remeis per a la nostàlgia i la solitud

PÀGINA 28

Per la higiene de la meua memòria

PÀGINA 30

Recordar per viure amb fe

PÀGINA 32

Germandats, una història sempre present

PÀGINA 34

La bona memòria

PÀGINA 36

Contra la memòria

PÀGINA 36

La bona memòria

ECOLOGIA

TEXT **Associació Silene**

En un món accelerat i desmemoriat, recuperar una bona memòria és essencial: ens relliga amb la nostra essència, amb la Terra, amb els altres i amb allò sagrat.

Corria l'any 1654 quan, amb la voluntat de mantenir viu el record d'una recent i colpidora experiència mística, Blaise Pascal va cosir un text manuscrit que s'hi referia en el folre del seu abric. La nota, una apassionada declaració de fe i conversió personal, fou descoberta quan el científic i filòsof va morir i va ser anomenada «memorial». El memorial, que acaba amb un compromís (una frase extreta del salm 119: «no oblidaré les teves paraules»), mostra el desig ferm de fer memòria d'una manera íntima, senzilla, però atenint-nos a la vida de Pascal, ben efectiva; mostra també l'encert de recordar –retenir al cor– el que és més transcendent a les nostres vides.

Tant a la Bíblia com a l'Alcorà sovintegen les exhortacions al poble perquè recordi a Déu, els seus dons i manaments. Una vegada i una altra, els fills d'Abraham, ja sigui perquè els aclapara la dissort, perquè tot els ve de

cara, o, simplement, per un canvi generacional, obliden el seu origen diví i les seves responsabilitats sagrades. Aquesta necessitat de recordar no és exclusiva dels temps bíblics i alcorànics. L'oblit desidiós d'allò que més importa és un vici humà tan antic com la història i de greus conseqüències. Mestres espirituals, filòsofs, poetes... han fet crides perquè, enmig de les novetats, les foteses i les urgències de la vida, no descurem el més valuós, el més essencial.

En una cultura tan accelerada, sorollosa i frívola com la nostra, ens cal reivindicar i exercitar la memòria com una facultat sagrada que ens salvaguarda de la vulgaritat i la barbàrie; que ens proporciona bons fonaments i objectius nobles; que ens revela la nostra identitat vertadera. No una «gran memòria», com la de les màquines, sinó una «bona memòria», no la que ens fa més cultes, sinó més savis (prudents i justos); la que és ensems «cap-ital» (analítica

Aquesta porta de nevera antiga, plena de notes i records, és un “altar” de la memòria de la quotidianitat que ens connecta amb el que és essencial i ens ancora en el temps.

i organitzada) i cor-dial (empàtica i meravellada); la que honra els nostres orígens, vincles i responsabilitats. La memòria amorosa i agraïda que té el riu de la seva font i l’arbre del sòl nodridor; la memòria que ens permet avançar i créixer, ser i conviure.

Una bona memòria recorda la pròpia història, la societat a la qual pertany, la cultura. Té present la família, els pares, els avis... els seus somnis i anhels, els seus valors i aprenentatges. Honora els avantpassats i fa seva la tradició, aprecia els clàssics i identifica els arquetips, compta amb referents científics, artístics i espirituals per admirar, models de vides nobles a imitar, bons exemples a seguir. Sap que parteix d’un llegat immens que ens possibilita, afina i enriqueix; ens fa reconèixer el deute incalculable amb els ancestres, ens fa veure com a baules en una cadena indefinida. Una bona memòria, com la d’en Raimon Panikkar quan deia que ell tenia... cinc mil anys!

Tanmateix, una bona memòria abasta més enllà del que és humà. Davant del nostre afany desfermat per deslligar-nos-en, dominar-la i explotar-la, ens recorda que som fills de la Mare Terra. I això no sols vol dir que «som pols d’estrelles», un aplec d’àtoms de carboni i aigua; ni sols que som una espècie més, parents dels goril·les; ni sols que som matèria orgànica, pastura de cucs i insectes necròfags. Recordar que som fills de la Mare Terra ens torna humils; no ens posa al mateix nivell que animals, plantes, rius, vents i roques, sinó que ens hi agermana; a més de fer-nos pensar en la mort, ens crida a tenir cura responsable de la Vida. Perquè la Terra, la Natura, no és un substrat, ni un lloc o un recurs; és una Mare a qui estimar i donar gràcies.

Una bona memòria, finalment, ens relliga amb la nostra naturalesa divina, amb l'ànima i els seus dictats; ens ajuda a no identificar-nos amb el nostre ego, les seves pors, enveges

i capricis; a saber qui som, més enllà dels nostres pensaments, màscares i rols socials; a deixar de percebre'ns com a ens separats i limitats. Recordar l'ànima ens fa canviar la nostra visió de la vida i l'actitud amb la qual l'en-carem: ens fa relativitzar l'èxit mate-rial i prioritzar valors com el servei, el perdó...; ens fa afrontar la mort del cos com una transició, no com un fi-nal; ens revela que som sarments d'un mateix cep, expressió de la conscièn-cia o ànima universal, de Déu. Així, doncs, una bona memòria també ens connecta amb l'Infinit, el Tot, i ens omple de pau, de joia i d'amor.

Urgeix enaltir i conrear una bo-na memòria. Perquè l'alternativa, la desmemòria, ens porta pel pedregar: oblidar els altres (egocentrisme), les prioritats vitals (nihilisme), els nos-tres deures (irresponsabilitat), els dons rebuts (desagraïment), la inter-dependència amb els altres éssers (or-gull), la nostra petitesa (vanaglòria)... La desmemòria ens desarrela i ens ofusca. Pot ser dolça i lleugera com el son, però ens deixa a mercè dels vents i dels malvats de torn. Si Ulisses va poder superar tota mena de proves en el seu retorn a casa és perquè l'em-panyia el record de Penèlope i la seva terra. Compte amb sucumbir al cant de les sirenes i oblidar la nostra Ítaca!

Per tot això, cal tornar a reivindicar el valor de la memòria, donar-li l'alt lloc que mereix.

Hi poden ajudar:

1. els espais (visitar el lloc d'origen dels avantpassats, crear un jardí o espai verd i passejar-hi, fer un petit altar domèstic...);
2. el temps (celebrar aniversaris i diades, festejar el pas de les estacions, reservar dies o moments sagrats...);
3. els símbols (conservar una relíquia familiar, esculpir una sexafòlia, dur una creu al pit...);
4. la paraula (aprendre proverbis, llegir textos sagrats, fer un diari espiritual, recitar pregàries...);
5. els rituals (fer homenatges, ofrenes, dejunis, ritus de pas...);
6. la comunitat (reunir-se, educar, aprendre dels qui mantenen bona memòria);
7. i pràctiques diverses que s'hi orientin (cant i dansa, aventurar-se en la Natura en silenci, sense pressa, contemplar-la, meditar...).

En definitiva, no sols convé parar esment a la memòria quan es troba afectada per la malaltia o la vellesa (amnèsia, senilitat), quan la seva per-dua obstrueix el quefer quotidià. Ultra mirar de frenar-ne el deteriorament, ens cal aspirar a la seva versió òptima: una memòria «cosmoteàndrica»¹. Perquè la memòria, individualment i col·lectiva, és imprescindible per viure plenament les dimensions fo-namentals de l'existència, sense les quals els éssers humans restem ali-enats, rebaixats i perduts, ignorants d'on venim i de qui som. Una bona memòria va més enllà del temps or-dinari, doncs, poua en el temps sagrat i primordial, roman fidel a les grans veritats perennes i nutrícies. Una bo-na memòria ens il·lumina i revitalitza. Ens desperta. ●

¹ «No hi ha tres realitats: Déu, l'Home i el Món; però tampoc n'hi ha una, o Déu, o Home o Món. La realitat és cosmote-àndrica. (...) Déu, Home i Món estan en una íntima i constitutiva col·laboració per construir la Realitat, per fer avançar la història, per continuar la creació». (Rai-mon Panikkar, *La Trinitat. Una experièn-cia humana primordial*).

JENNIFER NEDELSKY
FILÒSOFA I POLITÒLOGA

“El problema és creure que treballar
val més que cuidar”

PÀGINA 62

ILAR

IDEES / EXPERIÈNCIA / TROBADA

Número 8 Hivern 2025

Pobresa

Cridats a compartir PÀGINA 15

PALESTINA «Sentinella, quan acabarà la nit?» / 50

PROJECTE El model Yungay / 266

ECOLOGIA *Laudato Si'*: una resposta coral / 46

DOSSIER

Pobresa: cridats a compartir

ANÀLISI

L'economia dels pobres

PÀGINA 16

Una hora pels altres

PÀGINA 22

El model Yungay: Focolars, un president i John Travolta

PÀGINA 26

Tot sol (és a dir, pobre)

PÀGINA 28

Buscant una nova vida

PÀGINA 30

Val més arribar-hi junts

PÀGINA 32

Les virtuts d'un estil de vida

PÀGINA 34

Capital social, riquesa "oculta"

PÀGINA 37

Les virtuts d'un estil de vida

PROPOSTA

TEXT **Associació Silene**

Des dels cínics i els estoics fins als pobles originaris i sant Francesc, la pobresa voluntària és un ideal de vida que enriqueix qui la practica.

Francesc d'Assís va créixer envoltat de comoditats, i amb aspiracions de glòria militar i social. Però, ves per on, es va girar la garba, atès que el jove va acabar sent acusat pel seu mateix pare de malversar els béns familiars. En el judici, en un gest profètic, Francesc es despulla i renuncia a l'heretatge patern perquè ha decidit viure com Crist, sense diners ni propietats, sinó de l'almoïna, al costat d'indigents i leprosos. Francesc, també anomenat el *Poverello* (el pobrissó), encarna tant aquell qui fraternalment fa costat al pobre, com qui veu en la pobresa un ideal de vida, una guia espiritual (la «germana pobresa», deia ell). Explicuem aquesta aparent paradoxa...

La manca de recursos bàsics que porten a la fam, la falta d'aixopluc, les malalties..., que creen una vida indigna no són la pobresa, sinó la misèria. Una situació desgraciada que sovint és fruit de sistemes

econòmics i pràctiques injustes (colonització, esclavitud, conquesta, guerra, explotació, intercanvi desigual...). Davant de la misèria, les grans religions sempre han proclamat la caritat i la justícia com a deures sagrats (Mt 25, 31-46); han exhortat a la generositat, a l'acollida i la cura dels més vulnerables i necessitats; han advocat pel que l'Església Catòlica anomena l'«opció preferencial pels pobres».

D'altra banda hi ha la *pobresa voluntària*: lliurement escollida. Aquesta ha estat elogiada i viscuda també en moltes tradicions espirituals i filosòfiques: els estoics i els cínics, que defensaven la vida austera i la indiferència envers les riqueses; els monjos budistes, que viuen de l'almoïna; els renunciants hindús, que deixen enrere tota possessió material; els místics sufís, que practiquen l'ascetisme. En el cristianisme també existeix la pobresa evangèlica, practicada per les primeres

comunitats i, més radicalment, pels ermitans i monjos dels «deserts», que acabà institucionalitzant-se com a *vot de pobresa* en el si de la majoria d'ordes religiosos com els franciscans o les clarisses, fills espirituals de sant Francesc i de la seva amiga d'infantesa santa Clara.

Avui ens cal reivindicar la virtut de la *germana pobresa*, tan despres-tigiada per la infecció materialista que corromp la civilització occidental amb les seves dèries malsanes: la idolatria dels diners, l'acumulació de possessions, la producció i el consum desmesurats... Cal revalorar l'austeritat i la frugalitat, compatible amb una vida digna i plenament humana. La majoria dels pobles originaris són pobres, però immensament rics en humanitat, harmonia amb la Mare Terra, salut mental i espiritual. Tenim molt a aprendre d'ells, de la saviesa senzilla i perenne arrelada a la natura. Perquè abraçant la pobresa:

Imatge generada amb IA - Freepixs

1

Confiem més:

El qui s'estima la riquesa viu angosat, amb por de perdre béns i estatus, obsessionat per assegurar-se un futur benestant, temorós de l'infortuni. Abraçar la pobresa és lliurar-se a la Providència, sentir-se emparat pel Misteri, acomboiat per la Mare Terra i els seus cicles; és no retenir, no controlar; és deixar anar, deixar fer. Com l'eruga dins la crisàlide, com l'aigua en evaporar-se, com la dent de lleó que confia les seves llavors al vent.

«I del vestit, per què us en preocupeu? Fixeu-vos com creixen els lliris del camp: no treballen ni filen, però us asseguro que ni Salomó, amb tota la seva magnificència, no anava vestit com cap d'ells» (Mt 6, 28-29).

2

Ens agermanem:

El qui s'estima la riquesa es torna envejós, recelós, avar i amant dels seus privilegis; amic de murs i caixes fortes, se separa del seu proïsme a qui veu com una amenaça, com la competència. Abraçar la pobresa és compartir generosament, cooperar; veure totes les criatures com a germanes, sentir-se part de quelcom més gran, un igual envers la resta. Com els arbres, que distribueixen solidàriament nutrients a través de les arrels i ofereixen als ocells, als insectes i al sòl els seus fruits. Viuen del que reben i ho transformen en vida per als altres.

«El veritable ric és aquell que dona. El riu no beu la seva pròpia aigua; l'arbre no menja el seu propi fruit» (Rumi, poeta persa).

3

Som més lliures:

El qui s'estima la riquesa, el cobdiciós, s'aferra al que és superflu, n'esdevé depenent. Sense disposar d'això o allò se sent desgraciat, es converteix en esclau del que té o desitja. Abraçar la pobresa és desprendre's de l'innecessari, viure amb lleugeresa i simplicitat, lliures de les mil foteses que se'ns venen com a imprescindibles, en efecte, abraçar la pobresa és estar més disponibles per a l'essencial. Com les formes de vida més senzilles (els bacteris, els arqueus), que són, precisament, les més resilientes i adaptatives.

«Millor és viure amb poc i lliure, que tenir molt i viure atrapat. Com el cérvol del bosc, el savi fuig del lligam» (Dhammapada, vers 290).

“Lla falta d’aixopluc, les malalties..., que creen una vida indigna no són la pobresa, sinó la misèria.”

Abraçar la pobresa és desprendre’s de l’innecessari, viure amb lleugeresa i simplicitat, lliures de les mil foteses que se’ns venen com a imprescindibles, en efecte, abraçar la pobresa és estar més disponibles per a l’essencial.

4 Esdevenim humils i agraïts:

La riquesa ens pot tornar prepotents, presumits, ingrats, ens pot fer sentir superiors als altres, autosuficients. Abraçar la pobresa és descobrir-nos insignificants i fràgils, necessitats dels altres i de la Mare Terra per a ser, «pobres en l’esperit» (Mt 5, 3); és meravellar-nos i veure en el sabut i quotidià (despertar-se, respirar, veure-hi) un regal, una gràcia; el gran do de la vida humana.

«Com la terra que no refusa ni rebutja la pluja ni el sol, i agraeix el regal de la vida que rep, així ha de ser l’ànima humil i agraïda, acoïllint-ho tot amb serenitat i gratitud» (*Yoga Vasisth*, text clàssic de saviesa hindú).

5 Ens omplim de goig:

El qui s’estima la riquesa posa la felicitat a fora, en el que es compra i ven, en tenir més i més. Però res d’això el sacia, tot li resulta insuficient, incomplet i, a la fi, tediós i avorrit. Abraçar la pobresa és adonar-se que la pau i el goig veritables brollen de dins, d’una ment equànime i d’un cor que estima. Com els rossinyols i les merles, que lliures d’equipatge, volen i canten alegres; com l’arc de Sant Martí, que només amb la llum del sol i les gotes d’aigua, celebra el món i l’omple de bellesa.

«Qui sap que en no posseir hi ha llibertat, i en viure lleuger hi ha pau, troba el veritable goig que no pot ser pres» (*Daodejing*, cap. 44).

Abracem, doncs, la pobresa saludable, vivim amb mesura, sobrietat, simplicitat. Car només la pobresa ens permet viure en harmonia amb els altres, amb la natura..., amb Déu!

En el sufisme, *Faqr*, que significa literalment «pobresa», és una virtut essencial: el reconeixement de la nostra absoluta necessitat de la Divinitat, la consciència que sense Ella no som res i, alhora, la voluntat de desprendre’ns de l’ego (amb tots els seus desitjos i aferraments mesquins), d’anihilar-nos, buidar-nos, despullar-nos. Així, igual que ho fan les capçades dels caducifolis a la tardor lluint els colors més bells.

«Quan em vaig buidar de tot, vaig veure Déu en cada cosa. La pobresa va ser la meua llibertat, i l’absència de jo, la meua pau» (Abu-Yazid al-Bistamí, místic sufí).